

Christen was een „propagandist“ van zijn geloof. En hoe is het nu in de zendingskerken gesteld? Met lof kan worden gesproken van de Christenen in Korea en Oeganda, wier ijver in het brengen van het Evangelie aan hun naburen wereldbekendheid heeft gekregen. Droevig klein en zwak waren de kerken in den tijd van hun ontstaan, maar zij hebben zich wonderlijk uitgebreid. Vrouwen, het werk der zending wordt schier overal gezegend. Ruim een eeuw geleden begon de Protestantische zending zich eerst met volle kracht te ontplooiën: een groot deel der wereld is pas een halve eeuw bezet, en zeer belangrijke zendingsvelden ternauwernood eenige tientallen van jaren. Nu kan men niet teveel op cijfers aan, maar het wil toch wel wat zeggen, dat, terwijl de toestand zoo is als wij die boven opgaven, in de eerste honderd jaren der nieuwe zending het getal der Christenen op het zendingsveld op zijn minst tweemaal zoo groot is als het getal Christenen was in de geheele wereld aan het einde van de eerste eeuw onzer Christelijke jaartelling. Nogmaals, al zegt dit nu nog niet zoo heel veel, het kan ons toch bemoedigen, en houdt de klacht terug, dat het werk der zending zoo goed als vruchteloos is.

Echter, nu kan het niet worden ontkend, dat deze groote uitbreiding van het Christendom niet te danken is aan den propaganda-arbeid der inlandse Christenen; verreweg de meesten gevoelen al zeer weinig hun verantwoordelijkheid en laten het werk gaarne over aan de zendelingen en hun helpers. Zullen wij ze echter hard vallen? Hoe staat het met ons zelf? Zou er wel een georganiseerde evangelisatie-arbeid noodig zijn, indien alle ware geloovigen hun roeping betrachtten? Ja, zou er niet veel waarheid liggen in het zeggen, dat er zelfs geen zending meer behoefde gedreven te worden, indien al Gods volk alle eeuwen door met woord en daad voor de zaak des Heeren geijverd had?

Bij de zelf-uitbreiding komt de zelfverzorging. Ook dit woord geeft duidelijk de bedoeling aan. Gelijk de zendingskerk er naar staan moet om de volksgenooten te winnen, zoo moet het ook haar streven zijn om tot financiële zelfstandigheid te komen. Het is wel gemakkelijk door de zendingskerken te worden onderhouden, maar dat mag niet altijd doorduren; er moet een einde aan komen, hoe eer hoe beter.

En hoe staat het nu met dit ideaal? Dr Brown geeft enkele voorbeelden, waarvan het voor ons genoeg is één hier te noemen: een zendingsgenootschap in Amerika heeft bijna negentig jaren in Engelsch-Indië gewerkt, en brengt jaarlijks voor haar arbeid bijeen meer dan 1½ miljoen gulden, en toch heeft zij slechts vijf kerken in Indië, die zich financieel kunnen redden! En zoo is het naar verhouding overal, ja dikwijls nog erger.

Regel is, dat de meest uitgebreide zending ook de grootste inlandse kerken heeft op haar terreinen. Ligt het nu niet voor de hand, dat die kerken eindelijk den geldelijken steun der zending konden missen? Waar moet het heen, indien met den groei der inlandse kerken de financiële lasten voor de zending in plaats van lichter juist zwaarder worden? Het is niet moeilijk in te zien, dat dit uitloopt op een ramp.

De draagkracht der kerken in het moederland heeft een grens. Het gaat niet aan, dat bij het vermeerderen der inlandse kerk al maar meer geld van de zending wordt begeerd. Dat is niet vol te houden. Inlandse Christenen moeten leeren zichzelf te helpen. Het is wel onze roeping het Christendom onder heidenen en mohammedanen te brengen, maar niet om het daar ten allen tijde in stand te houden. Het getuigt zelfs eer van wijs beleid, om, na het Evangelie te hebben gepredikt en kerken te hebben gesticht, en scholen en andere inrichtingen, zich dan voorzichtig terug te trekken, om het werk elders met kracht op te vatten.

Het geschrevene moet niet den indruk geven, alsof onze Gereformeerde zending bijzondere reden tot klagen heeft; dit is geenszins het geval. Onze inlandse Christenen kennen op verschillende plaatsen groote offervaardigheid; ook moeten wij niet vergeten, dat vooral op Java de Inlanders zeer arm zijn, armer dan in de Buitenbezittingen; en ook moeten wij bedenken, dat wij op Java en Soemba nog maar enkele zendingskerken hebben; en het is niet te eischen, dat deze dadelijk zichzelf kunnen bedruipen; de Inlanders moeten tot zelf-onderhoud worden opgevoed, en er moet geduld, veel geduld worden beoefend.

Toch mag niet aan het doel worden getornd: de zendingskerk zoo spoedig mogelijk financieel onafhankelijk! Overal, dus ook op het zendingsveld, bederft het leunen op anderen het karakter; is het niet vreeselijk, dat er zoo talloos velen zijn in ons land, die o zoo gemakkelijk uit de staatsruif eten en te traag zijn om zichzelf te redden? die altijd een beroep op anderen doen en zelf de handen niet uit de mouwen kunnen steken? Wachten wij er ons voor, om de inlanders op te voeden tot zulke karakterlooze en futlooze menschen! Door een onverstandige barmhartigheid kan men de menschen, en ook Christen-inlanders dus, tot in den grond bederven. Waarom zouden zij ook niet bijdragen voor hun nieuwen godsdienst? De oude was ook niet kosteloos!

Nauw in verband hiermee staat het sociale werk. Omdat de Inlanders over het algemeen arm zijn, moet het streven zijn ze te verheffen. En dit doet de zending ook. Al is haar hoofddienst het prediken van het Evangelie, zij leert toch tevens, omdat het Evangelie het leert, dat er gewerkt moet worden, hard gewerkt; en de zending streeft er naar aan de Inlanders gelegenheid tot werken te geven. Al moet hier voorzichtigheid worden betracht, opdat de zending haar eigenlijke karakter niet verlieze, toch moet het zoeken van de maatschappelijke verheffing der inlanders worden toegejuicht. Mede om deze reden is het, dat de belangstelling van onze Christen-arbeiders voor de zending gewekt wordt, en zelfs afzonderlijke arbeiders-zendingsconferenties gehouden worden. Zonder het gevaar van overdrijving uit het oog te verliezen, mag toch worden gezegd, dat wij hiermee op den goeden weg zijn. Zal een zendingskerk zichzelf financieel kunnen helpen, dan moet zij eerst zelf financieel bezitten!

Daar ons artikel te lang zou worden, indien wij ook nog over de zelfregering schreven, laten wij dit over voor een volgend artikel.

J. D. WIELENGA.

PERS-SCHOUW.

De predikanten en de sociale vragen van onzen tijd.

Op een der vele theologen-vergaderingen, die vorige week te Utrecht gehouden, sprak Prof. Slotemaker de Bruine over bovenstaand onderwerp. Ik laat hier volgen het verslag uit de „N. R. Ct.“

Spr. wijst op het breede van het onderwerp. Hij schakelt al het economische uit. Aan de sociale vragen is een sociale en een economische zijde; de norm van het sociale naast de wet van het economische. Hij schakelt het laatste uit, omdat dit niet tot het terrein van den predikant behoort. Bijna nooit weet hij er genoeg van; hij behoeft er ook niet genoeg van te weten. Mits hij zich dan ook maar van iedere uitspraak naar elke zijde onthoudt en alleen zich duchtig herinnert, dat er uiterst gewichtige en uiterst netelige economische vragen zijn, waarin men niet mag liefschikken. De taak van den predikant ligt op het zedelijke terrein.

Komt spr. nu tot nadere uitwerking, dan zoekt hij een oriëntatie-punt. Zal niet de veelheid der vragen verbijsteren, dan moet alles onder één licht worden gezien en van uit één punt beoordeeld. Dit vindt ref. in de arbeidersbeweging. Wie deze verstaat, weet althans in theorie den weg door het krenpelmout en kan nu zijn positie bepalen tegenover de patroons, de arbeiders, de boeren, den middenstand, zoo gaak hij als pastor tegenover het sociale leven komt te staan. Hier moet hij „onzen tijd“ vooral aan de wereldgebeurtenissen van November 1918 worden gedacht.

Bij dit vraagstuk zal naar het zooeven gezegde de predikant niet de economische maar de zedelijke vragen moeten behandelen. Spr. zegt dit eerst met het oog op het socialisme. Moet de predikant zich daarvoor of daartegen verklaren? Hij moet zeker waken, dat hij de kerk niet voor het kapitalisme doe kiezen; hij mag zeker niet zich verklaren voor het socialisme, omdat hij dan over een reeks economische vragen uitspraak doet. Dit klopt niet. Maar spreker ziet de oplossing zoodra men het economische streng van het sociaal-ethische scheidt. Over het economische moet de predikant als zoodanig zwijgen. In iedere uiteenzetting over kapitalisme en socialisme schuilt een reeks economische vragen, waarover predikanten gemeenlijk heen hupelen.

De predikant heeft alleen met het sociaal-ethische van doen. Hij zal de groote zedelijke gevaren onder het kapitalisme moeten zien; maar hij ontkent, dat de mensch in een gemeenschapsbedrijf zich van zelf met toewijding zal geven. De klassenstrijd-leer zal hij moeten bestrijden om het materialisme en om de machtsleer, die daarin werken. Ongetwijfeld is communisme het ideaal. Maar even ongetwijfeld is het in deze wereld onverwerkelijkbaar en in de Heilige Schrift wordt het zeker nergens als eisch aan dit leven gesteld. De predikant zal er in moeten slagen aldus de zedelijke vragen uit het vraagstuk uit te lichten en alleen deze te behandelen.

Spr. vraagt, of aldus het christendom niet moet werken zonder maatschappelijk perspectief? Hij antwoordt, dat de Bijbel nooit een ideale wereld voor spiegelt als resultante van regelmatige wereldontwikkeling en dat hier de diepe tragedie van het christendom ligt. Hij wijst op het andere perspectief; namelijk om in deze wereldverhoudingen voor God te werken.

Hiermede heeft hij, zoo meent spr., reeds een der grondbeginselen aangeduid. De overtuiging, dat deze wereld evenzeer Gods terrein is als de hemel, is door de gereformeerde tegenover iedere pietistische beschouwing terecht vooropgezet; zij is van het grootste belang voor de bepaling van de houding tegenover alle sociale strevingen. Daarnaast sta de groote gedachte aan het recht, waarom het op sociaal terrein te doen is in tegenstelling met de liefdadigheid. De samenhang der menschen eischt organisatie als een middel om den zuiveren weg te vinden tusschen mechanisme en onthindig. Van uit al deze stellingen zoekt nu spr. het antwoord op de vraag, hoe de predikant tegenover de sociale vragen staan moet.

Kiest hij in deze grondgedachten zijn uitgangspunt, dan kan hij al dadelijk thetisch en positief optreden zonder de noodzaak om in ieder voorkomend geval ietwat angstig zich een weg of een dekking

te zoeken. Hij kan fersich staan en aan de anderen fersiche lijnen geven. Met name is nu de vraag beantwoord, die zeker vele predikanten telkens beantwoordt, of zij niet door aanraking met het sociale partij moeten kiezen naar de zijde der patroons of der arbeiders; doen zij dit niet, dan bevredigen zij niemand; doen zij het wel, dan stooten zij een deel hunner gemeente van zich af, voor wie zij dus geen zegen meer kunnen wezen. Spr. ontkent, dat hier een keuze is; dit kan alleen wegegd worden door wie op klassenstrijd-standpunt staan en dezen komen onder de burgers en de goeoden evengood voor als onder de arbeiders. Maar spracht dit standpunt verworperlijk.

Tenslotte wijst spr. op eenige speciale vragen. Hij lot op de prediking en weegt het voor en tegen van sociale prediking af. Hij wijst op de enorme kansen van het catechetisch onderwijs, waar allerlei misverstand kan worden weggeruimd en aan de jonge menschen richtlijnen voor hun sociale oordeel kunnen worden meegegeven. Hij dringt er op aan, dat bij het huisbezoek de valsche begrippen omtrent sociaal streven, staking, arbeidersbeweging en dergelijke worden bestreden. Eindelijk vergelijkt hij het Roomsche en het Protestantische standpunt inzake de bevoegdheid van de Kerk op deze punten en waarschuwt er tegen, dat de Kerk ander dan zedelijk gezag oefene.

Hij eindigt met de hoop uit te spreken, dat predikanten in het voorgedragene eenige aanwijzing voor hun practisch leven mogen kunnen vinden.

Dalende belangstelling.

In zijn overzicht van de predikantenvergaderingen wijst „Het Vaderland“ op de verminderde belangstelling bij de moderne predikanten:

Dit jaar waren er slechts 164 bezoekers, het vorig jaar 198, het jaar daarvoor 228. Terwijl jaren van 250 zeer gewoon plachten te zijn, en ons zelfs een getal van even boven de 300 voor den geest staat. Merkt op uw saek, modernen!

Eerst liet het volk de moderne predikanten voor leegse banken staan!

Nu laten de moderne predikanten op hun beurt de referenten voor slinkende vergaderingen staan! Als dit geen aftakeling is, wat is het dan?

Het Oude Testament.

Hoeveel veranderingen de Modernen al hebben doorgemaakt, laat zich moeilijk gissen. Telkens wendden zij het over een anderen boeg. Nu zijn er weer, die den oudtestamentischen kant uitgaan. Dr A. Kuyper heeft het over hen in de „Gereform. Kb. voor Rotterdam“:

Het kan verkeeren, zeide eens Brederoo. Aan dit bekende woord dachten wij, toen wij onlangs een artikel lazen, waarin er op gewezen werd, dat er in den tegenwoordigen tijd zooveel meer waardeering is voor het Oude Testament.

Wij hebben een tijd gehad, dat de Gereformeerden zeer in het bijzonder niet alleen voor de canoniciteit maar ook voor de rijke betekenis van het Oude Testament moesten opkomen. Het werd in zoe breeden kring gezegd, dat de tijd van het Oude Testament voorbij was, dat wij niets te doen hebben met die wet der ceremoniën en met het tijdwoord der profeten, dat wij leefden in den tijd van het Nieuwe Testament en dat alleen de Evangelien en de brieven der apostelen voor ons zin en betekenis hadden, dat met weinigen onder de Christenen het Oude Testament niet eens meer lazen, en dat zelfs velen een Bijbel hadden, waarin het Oude Testament ontbrak.

Hoe hebben de Gereformeerde predikanten hier-togen voortdurend gewaarschriwd, en het den ledor der gemeente voorgelouden, dat ze zich niet een halven maar een heelen Bijbel moesten aanschaffen, waarin Oud. en Nieuw Testament beide te vinden waren, en dat ze in beide deelen van den Bijbel getrouwelijk moesten lezen. Daarover is menig bitter en boos woord gesproken. En in kringen, waarin men alleen het Nieuwe Testament las, werd van uit de hoogte gesproken over de Gereformeerden, die „oudtestamentisch“ waren. Men verstond het daar niet, dat men het Oude Testament kan lezen tot zijn stichting en onderwijzing, en toch „nieuwtestamentisch“ zijn! Het Oude en Nieuwe Testament brengen ons saam het volle Woord Gods. Het Nieuwe Testament ligt besloten in het Oude, en het Oude Testament komt tot het volle licht in het Nieuwe.

Maar in den laatsten tijd worden er hier en daar stemmen behuisterd, die ons tot de overtuiging brengen, dat er een merkwaardige kentering in de geesten is, dat men terugkomt van zijn minachtend oordeel over het Oude Testament, en ook voor dat deel van het Woord Gods meerdere aandacht en eerbied vraagt.

Een Engelsche schrijver gaat zoover, dat hij in een artikel schreef, dat de God van de nobelste psalmen is de God der moderne vroomheid. Wij laten het voor zijn rekening om eenige psalmen uit te zoeken, en die te rubriceren onder de nobelste. En wij weten ook wel, wat die „moderne vroomheid“ beteekent, namelijk, dat het Christelijk element daarin ten eenenmale ontbreekt. Het stuit ons tegen de borst als een moderne de nobelste psalmen een juiste uiting vindt voor de moderne vroomheid.

Maar wat wel treffend is, is deze uitspraak: „de ervaring leert, dat juist het Oude Testament meer dan het Nieuwe indruk maakt op het gemoed en de verbeelding van den modernen mensch, die voor het eerst met den Bijbel in aanraking komt. Niet alleen boeien de kleurrijke verhalen uit de vaderlandsche historie der Joden de jeugdige catechisanten vaak sterker, dan de meer sober gehouden legenden der Oud-Christelijke Kerk. Maar ook heeft de heviger dramatiek van het Oude